

Εἰς ταῦτα προσθετέον ὅτι ἡ ἀρχαία εἰς 4 φυλὰς διαίρεσις καὶ αἱ ὑποδιαίρεσις τῶν φυλῶν τούτων εἰς φρατρίας καὶ εἰς γένη, εἰς τριτῦας καὶ εἰς ναυκραρίας διετηρήθησαν· καὶ ρητῶς μὲν ὠρίσθη ὅτι οἱ 400 βουλευταὶ θέλουσι προχειρίζεσθαι ἀνὰ 100 ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, ἐξ ἀναλογίας δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἡ ἐκλογή συνεδέθη ἐπίσης μὲ τὰς διαίρεσις καὶ ὑποδιαίρεσις ταύτας (1). Βέβαιον δὲ φαίνεται ὅτι μικρὸν μόνον ἐτροπολογήθησαν αἱ ἀρχαῖαι περὶ ναυτικοῦ διατάξεις. Εἶδομεν γάρ τῳ ὅτι πρὸ τοῦ Σόλωνος ἑκάστη τῶν 48 ναυκρασιῶν συντηρεῖ ἀνὰ μίαν ναῦν. Εἰς τὴν κατασκευὴν, τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου τούτου συνετέλουν τότε ἅπαντες οἱ ναύκραοι· εἰς μὲν τὴν κατασκευὴν καὶ συντήρησιν ἕκαστος ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτοῦ, εἰς δὲ τὴν ὑπηρεσίαν ἕκαστος ἀναλόγως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ· δηλαδὴ οἱ μὲν ναυτικὸν βίον διάγοντες ὑπηρετοῦν ὡς ναῦται, οἱ δὲ γεωργικὸν ἢ ποιμενικὸν ὡς κωπηλάται, οἱ δ' εὐπατριδαὶ ὡς ναυτικοὶ στρατιῶται· ὁ δὲ τὴν πλείονα ἀπάντων καταβαλὼν δαπάνην ἤρχε τοῦ πλοίου· ὅθεν καὶ ἰδίως ναύκραρος ἢ ναύκληρος, ἤτοι κύριος, διευθυντὴς τοῦ πλοίου ἐλέγετο. Ἀπὸ δὲ τοῦ Σόλωνος αἱ διατάξεις αὗται κατὰ τοῦτο μόνον μετεβλήθησαν, ὅτι ἡ ὄλη τοῦ πλοίου δοπάνη ἐπεβλήθη εἰς τοὺς πεντακοσιομεδίμους ἑκάστης ναυκραρίας, οἷτινες κατέβαλλον αὐτήν, εἴτε ἀπὸ κοινοῦ εἴτε ἀλληλοδιαδόχως, καθ' ὠρισμένην τινὰ σειρὰν.

Ἄλλὰ παρὰ τὸς τῆς τοιαύτης τοῦ πολιτεύματος μεταρρυθμίσεως ὁ Σόλων ἐνομοθέτησε καὶ πολλὰ ἄλλα τὰ μάλιστα λόγου ἄξια. Διέταξε λ. χ. ὅτι πάντες οἱ προηγουμένως καταδικασθέντες εἰς ἀτιμίαν, δηλαδὴ στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, θέλουσιν ἀναλάβει τὰ δικαιώματα ταῦτα, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τῶν ἐφετῶν καταδικασθέντων ἕνεκα φόνου ἢ τυραννίδος. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἠθέλησε νὰ ἐπανορθώσῃ τὰς ἀδίκους ἀποφάσεις τὰς γενομένας δυνάμει τῶν καθ' ὑπερβολὴν αὐστηρῶν ἀρχαιοτέρων νόμων, ἔτι δὲ νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν κάθοδον τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν, οἷτινες γάρ τῳ φαίνεται ὅτι ἐπανήλθον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, διότι εἰς τὸν κατὰ Κιρραίων πόλεμον ἐστρατήγει τῶν Ἀθηνῶν ὁ τοῦ ἐναγοῦς Μεγακλέους υἱὸς Ἀλκμαίων. Ἄλλος νόμος τοῦ Σόλωνος ἀπηγόρευσε τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς Ἀττικῆς, πλὴν τοῦ ἐλαίου, διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν βιομηχανίαν μᾶλλον ἢ τὴν γεωργίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν ἠδύναντο νὰ προέλθωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν μεγάλα ὠφελήματα. Καὶ ἄλλως δὲ ὁ Σόλων φαίνεται ἀγωνισθεὶς νὰ προαγάγῃ τὴν βιομηχανίαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπέτρεψε μὲν τὰ δίκαια τοῦ πολίτου «τοῖς πενεστίοις Ἀθήναζε μετουκιζομένοις, ἐπὶ τέχνῃ», ὥρισε δὲ ὅτι «εὐῖφ τρέφειν τὸν πατέρα, μὴ διδασκόμενον τέχνην, ἐπάναγκες μὴ εἶναι». Ὁ Πλούταρχος ἐχαρακτήρισε κάλλιστα, κατὰ τούτο, τὸ πνεῦμα τῆς νομοθεσίας τοῦ Σόλωνος, εἰπὼν ὅτι οὗτος «τῆς χώρας τὴν φύσιν ὁρῶν τοῖς γεωργοῦσι γλισχροῦσαν, ἀργόν τε καὶ σχολαστὴν ὄχλον οὐ δυναμένην τρέφειν, ταῖς τέχναις ἀξίωμα περιέθηκε». Τότε ὁμοίως κατὰ πρῶτον ἐπετροπήει εἰς Ἀθήνας καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διαθήκης εἰς τοὺς μὴ καταλιπόντας νόμιμα τέκνα, ἐνῶ πρότερον τῶν τοιούτων ἡ περιουσία ἀνῆκεν αὐτοδικαίως εἰς τὸ γένος, ὡς συνέβαινε καὶ

(1) Ἰδ. καὶ Ἀριστοτ. Πολ. Ἀθην. 8. «Φυλαὶ δ' ἦσαν δ' καθάπερ πρότερον, καὶ φυλοβασιλεῖς τέτταρες, ἐκ δὲ τῆς φυλῆς ἑκάστης ἦσαν νενεμημέναι τριτῦτες μὲν τρεῖς, ναυκραρία δὲ δώδεκα καθ' ἑκάστην, ἣν δ' ἐπὶ τῶν ναυκρασιῶν ἀρχὴ καθεστηκυῖα ναύκραοι, τεταγμένη πρός τε τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰς δαπάνας τὰς γινόμενας· διὸ καὶ ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Σόλωνος, οἷς οὐκέτι χρῶνται πολλαχοῦ γέγραπται «τοὺς ναυκράρους εἰσπράττειν» καὶ «ἀναλίσκειν ἐκ τοῦ ναυκραρικοῦ ἀργυρίου».